

4. Ako bi občina ali vas brez opravičenega vzroka ne bila dovršila dela v določenem času, mora prejeti znesek s 5% obrestimi vrniti politični oblasti.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 23. Ali je dobro gnojiti travnike samo s pepelom, in kateri čas je zato najboljši? (E. F. v Metliki.)

Odgovor: Travniki morete prav dobro pognojiti samo s pepelom, ker pepel nima v sebi samo zelo redilne snovi, ampak pomaga tudi, da se zemeljske redilne snovi, hitreje kroje in tako naredi, da trava bujnejše raste. Pepel tudi pokonča mah na travniku. Na toliko in toliko let treba je pa seveda travniku še drugih gnojil, ki imajo v sebi snovi, katere se ne nahajajo v pepelu. S pepelom morete gnojiti zgodaj spomladi. Nekateri trosijo pepel celo po snegu, da se prej raztaja. To je pa le tedaj dobro, ako gre vsa snežnica v tla, ne pa, ako se odteka s travnika.

Vprašanje 24. Imam primerne lege na dvorišči in na vrtu za latnik. Katera trta bi bila najboljša za naše podnebje, in kje jo je dobiti? (A. V. v S. pri Košani.)

Odgovor: Za latnik vzemite najzgodnejše trte, ki dajejo ob enem dobro namizno grozdje. Najzgodnejša je avguštana; ima belo grozdje, a ni za nič za vino. Prav zgodnji vrsti, ki dajeta belo grozdje ter ob enem izvrstno za vino, sta rumeni in rudeči španjol. Črni taki vrsti sta modra portugalka in zgodnji črni burgundec. Ukoreninjenih sajenic (bilf) ne doboste nikjer, ker je kupčija ž njimi prepovedana. Količe (rezanice) pa morete dobiti pri tem ali onem posestniku na Slapu v Vipavski dolini, ali pa pri grajščinskem oskrbništvu ravno tam.

Vprašanje 25. Imam 9 let staro kobilu, katera se je sedemkrat ožrebila, a ohranila so se samo prva štiri žrebeta. Dogodilo se je pa dosedaj uže tri leta zaporedoma, da se je žrebe nasesalo pri kobili mleka, potem pa poginilo. Od kod prihaja to, in kako pomagati? (V. J. v Sp. G.)

Odgovor: Povedali niste, čez koliko dni potem, ko se je ožrebila kobilu, da pogine mlado. Ako pogine, kadar prvokrat sesa, kaže, da niste breje kobile prav krmili in ravnali ali pa ni dobilo žrebe prvega mleka t. j. mlezve (skute). Ako se pa to čez dlje časa zgodi, morejo pa biti vzroki različni. Prvih 14 dni mora žrebe vedno biti s kobilu skupaj v hlevu, in šele potem je kobilu zopet rabna za lahko delo. Nikdar ne sme biti kobilu ločena toliko časa od žrebeta, da postane lačno, ker tedaj se napije tako mleka, da mu škoduje, in da pogine. Ravno tako škodljivo je mleko spehane ali premražene in prehlajene kobile, in tudi, če je žival jezna ali užaljena. Vsekakor Vam priporočamo kot najboljše sredstvo pravilno ravnanje s kobilu in z žrebetom. Določno bi se pa mogel izjaviti le živinski zdravnik, kadar bi pregledal žrebe, ki je poginilo.

Vprašanje 26. V nekem nemškem listu sem bral nekoč o detelji „Boghara Riesenhonigklee“, ki je neki boljša od lucerne. Kaj je Vaše mnenje o njej? (F. G. v V.)

Odgovor: Rastlina, ki jo menite, z vrst je medene detelje in se imenuje latinski melilotus albus. Ta detelja daje res veliko pridelka, uspeva dobro na vsaki zemlji in kljubuje suši in mrazu, ali je zelo slaba krma, ter je živina ne mara jesti. Iz tega vzroka jo kaže sejati le na slabi peščeni zemlji, koder kaj drugega boljšega noče rasti. Semena morete dobiti pri vsaki tvrdki, katera kupčuje s semenom, na pr. pri E. Balsenu v Vršovicah pri Pragi.

Katere vrste jabolčnega drevja naj sade naši gospodarji.

Dovolite mi, gospod urednik, da dam i jaz kot sadni trgovec našim gospodarjem sedaj, ko se bliža čas sajenju, svoje nasvete o tej reči. Minulo leto sem čital članek jako izkušenega strokovnjaka, v katerem priporoča saditi le fine jabolčne vrste. Jaz pa po svojih pri trgovini pridobljenih izkušnjah ne morem povsem temu pritrditi. Ako sadimo sama namizna jabolka, pridelovali jih bomo toliko, da jih ne bo mogoče prodajati, in cena jim bo padla. Vse drugače je s kislimi in sočnatimi jabolki srednje vrste. Le teh uvažajo vsako leto na Virtemberško in Badensko na tisoče vagonov. Kakor posnemam iz statističnih podatkov, uvozili so na Virtemberško leta 1885. nič manj nego 13.852 vagonov jabolk, ki so bila vredna nad 10 milijonov goldinarjev. Ta jabolka pa so uporabili zgolj za jabolčnik (mošt), ki ga nenavadno veliko použijejo v tej blagodarjeni deželi, v kateri poznajo žganje komaj po imenu. Srečna dežela! Po mojem mnenji bi morali naši sadjarji saditi tudi finejše sorte, kakor n. pr. mašancarje, tofeljne voščenke, kosmače i. t. d., toda največ le eno tretjino vsega drevja, drugo drevje naj bo pa takih vrst, ki so prikladne za kupčijo. Le take vrste so: Čebularji, rdeči tofeljni, laške trdike (na Štajarskem), debeli zelenci, liberne itd., sploh jabolka, ki so kislila in ne premajhna. Sladka jabolka pa sploh niso za nobeno rabo, niti za mošt niti ne za kupčijo.

V. R.

Vrtnarske reči.

Gospod Ogorevc, posestnik drevesnice v Brežicah, nam je sporočil, da daje rad zastonj cepiče najboljših jabolčnih in hruškovih vrst, s pravilnim imenom zaznamovale.

Drobnjak (šnitlih) ljubi na pol senčen kraj in rahlo zemljo. Najboljši gnoj mu je kompost; v tem gnoji se jako širi, da ga lahko z razdelitvijo pomnožiš. Takega raztrgavanja pa nič kaj ne mara, ker ljubi mirno rast, da more ves prostor pod seboj zalediniti. Čim večkrat

mu porežeš listje, toliko bujnejše poganja. Ako je po zimi pokrit, požene tem hitreje pomladi. Meseca septembra ga lahko vsadiš v lonec, katerega postavi na hladen kraj, kjer ti raste vso zimo.

Ribezel (Ivanovo grozdičje) je sad, ki ga vsegdar lahko prodaš v mestu. Koliko je takih prostorov ob stenah, ki niso ni za trto ni za sadne špalirje! Povsod ondod moreš saditi ribezel. Sadeč take ribezlove špalirje ob stenah razpeljavaj rastlino kolikor le mogče visoko, ker daje potem toliko večji pridelek, Veje in poganjke pa privezuj, kakor pri drugih špalirjih.

Katran ali tér je drevesnim ranam škodljiv. Priporočali so dostikrat drevesne rane mazati s katranom. Skušnje so nas pa sedaj poučile, da katran močno škoduje vsakemu drevesu, le hrastu ne. Tudi oljnate barve, ki jih v ta namen rabijo, ranam bolj škodujejo nego pa koristijo.

Pokončevanje krvne uši. Za pokončevanje krvne uši je najboljša karbolna kislina, in čudovito je neki, kako dobrodejen je njen vpliv. Dotične rastline se poskropijo z vodo, v kateri je 5% karbolne kisline. To rastlinam prav nič ne škodi.

Letošnja sadna letina obeta biti dobra. Drevje je polno rodnega lesa, a tudi polno mrčesne zalege. Skrb bodi vsakega umnega sadjarja, da očisti drevje zalege. Gg. učitelji morejo mnogo storiti, da se zvrši dotična deželna postava, ki zapoveduje županstvu skrbeti, da se pokončavajo gosenice in njih zalega.

Kako vzrejati žrebeta.

Znano sploh je, da treba žrebetom prirediti ograjeno tekališče, kder morejo prosto gibati se in letati, kolikor najbolj hočejo in morejo.

Tako se jim udi krepijo ter gibčni in prožni postanejo. Manje znano pa utegne biti, da jih v mladosti moremo privaditi rečem, pred katerimi bi se sicer pozneje konji strašili in plašili, kar je lahko vzrok hudim nesrečam. Temu se lahko v okom prihaja uže pri žrebetih, kedar se po tekališčih sprehajajo. Na večjih prostorih se nastavijo predmeti, o katerih je znano, da se konj njih rado ustraši. Na primer nastavijo se beli listki na črnem dnu, ali črni predmeti na belem dnu, dalje predmeti, s katerimi se veter igra, majhne in večje cunje z vožinci na drevesa privezane in katere na nitki pritegujemo, da simotamo mahajo. Časih kaže jih tako nastaviti, da se naglo od tal vzdignejo in zopet k tlam padejo. Služi v to svrhu primerno razpeljani drat. Tudi stare konje privadimo dirjajočim vlakom železniškim. Vendar dobro storimo, ako žrebe z materjo večkrat k železnici spravimo, da vidi, kako vlaki prihajajo in odhajajo, ter ob enem navadimo, kako šrange padajo ali se vzdigujejo.

Na tekališčih kaže prirediti jame, katere sčasoma podaljšamo. Stara debela lahko tako položimo, da morajo žrebeta čez nja skočiti, ako hočejo do hrane priti. Za-

graje za preskočiti morajo sprva nizke biti in zatem zmiraj večje in višje, toda vse naj se vrši previdno in polagoma.

Tako navadimo žrebeta na marsikaj, česar bi se sicer pozneje ustrašila. Konj pripada sploh živalim, ki se jako rade učijo. Posestnik mora vsaj nekoliko potrpljenja in ljubezni do svojih živali imeti ter jih tako marsikaj nauči. So li dotična žrebeta v to sposobna ali ne, to opazi se itak kmalu.

Poglavitna pravila za trženje s konji.

Kedar ljudje konje kupujejo, goljufajo, prevarajo drug drugega, zatem se pravdajo in denarje zapravljajo čemur je večinoma kriva nevednost in pomanjkanje previdnosti.

Na prvi in edini pogled se ne more nihče do dobra prepričati, da bode konj za vse sposoben, kar se bode od njega tirjalo. Dostikrat o prvem ogledovanji še živinozdravnike, strokovnjake prevarijo. Marsikateri živinozdravnik konja kot dobrega priporoči, ko ga je prvokrat ogledoval. Toda pozneje so spoznali, da je krivo sodil. Sicer pa živinozdravnikov nimamo povsod in vselej na razpolaganje. Zato naj vsak konjerejec sam skuša prisvojiti si znanje najpotrebnejših pravil konjske kupčije.

Konje potrebujemo v različne svrhe, za ježo, vprego, tovor itd. Temu primerna mora biti tudi konjeva zunanost, velikost, pleme itd.

Zatem treba konja natančno pregledovati, da izvemo zelo gotovo, kako star uže je. Nadalje ozirati se je, kako ima dlako, kako drži glavo, kako stoji na nogah, kako hodi in dirja, diše, je li pazljiv ali neobčuten, sploh je li živahen na svojih čutilih, dalje če rad zoblje ali ne, kakšno blato, kakšna voda gre od njega in kako se poti. V to svrho pazimo na konja, kedar mirno stoji v hlevu, zatem dajmo ga napreči in postaviti proti dvurim hlevovim in pregledimo očesa, usta, jezik, sline in pene, če se peni.

Zatem dajmo ga iz hleva na raven prostor postaviti; da ondi sprva mirno stoji, naj ga hlapec rahlo pri vajetih drži. Konj se tako na noge postavi, kakor mu najboljše ugaja, in kupec ga sedaj laži opazuje.

Z roko se mu glava kvišku potisne, s palico kolena potipajo, naj bi konj ravno stal. Sedaj pregledujejo se posamezni deli konjevega života: ušesa, šinjak, prsi, noge, katere treba vzdignoti, na njih kopita s trdnim lesom pokljukati ali s klešami ščipati, da se izvé, kako se obnaša konj mej podkovanjem. Če je sumljivega kaj, treba podkove s kopit strgati in bolnega roga nekaj narezati, se vé, previdno. Sedaj dajmo konju hoditi po trdeji stezi, v koraku, pa tudi dirja naj nekoliko; vendar ne vselej zelo blizu pred ogledovalcem, ampak tudi ne dalje proč. Posebno paziti je na trenutek, ko se mora konj obrniti; ker takrat se da slaba hoja, slabo korakanje konja najmanjše zakriti. Potem skušajo konje za ježo jezdec vsaj pol ure ali dokler ne začnejo potiti se.